

РИТОРИЧНІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ МЕТАФОРИЧНОГО МОВЛЕННЯ В ПОСЛАННІ ДО РИМЛЯН 7:1–6

RHETORICAL AND THEOLOGICAL ASPECTS OF METAPHORICAL SPEECH IN ROMANS 7:1–6

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд біблійних коментарів і наукової літератури показує активну зацікавленість екзегетів і богословів текстом послання до Римлян, яке є фундаментальним твором апостола Павла та богословським синтезом його вчення. Це стосується, зокрема, уривка Рим. 7:1–6, який був об'єктом дослідження з огляду на на красномовність та багатство аргументації автора. Бертон у своїй дисертації називає даний текст зразком риторичної проникливості Павла, зосереджуючи свою увагу на подружній аналогії та використанні терміна νόμος [Burton, 2001]. Габбард здійснює екзегетичний аналіз перикопи в контексті новизни життя з огляду на присутність даного терміна в Рим. 7:6 та у зв'язку з іншими текстами Павла на цю тему

Статтю присвячено аналізу риторичних та богословських аспектів метафоричного мовлення в посланні до Римлян 7:1–6. Цей текст — яскравий приклад не лише риторичної майстерності, але й богословського багатства аргументативної стратегії апостола Павла. Рим. 7:1–6 — органічна частина послання до Римлян та значуща ланка розкриття думки Павла щодо новизни життя християн. Аналіз семантичних та синтаксичних компонентів тексту допомагає зрозуміти мету використання Павлом метафоричного мовлення та допоміжних ресурсів як із біблійної традиції Старого Завіту, так і греко-римської культури. Вихідним пунктом метафоричного мовлення є подружня аналогія в Рим. 7:1–3 та її богословська актуалізація в Рим. 7:4 на

* Доктор філософії з богослов'я, доцент, завідувач кафедри богослов'я Івано-Франківської Академії Івана Золотоустого.

** PhD in theology, Associate professor, Head of the Department of Theology of the Ivano-Frankivsk Academy Ivana Zolotoustoho.

[Hubbard, 2002, pp. 104–112]. Гелльгольм [Hellholm 1997, p. 392–407] та Шпіталер [Spitaler 2006, pp. 715–747] аналізують даний уривок із врахуванням аристотелівських категорії антиномій і силогізмів, оцінюючи їх внесок в ефективніше розуміння подружньої аналогії в тексті Рим. 7:2–4. Гоуп акцентує увагу на юридичній перспективі Рим. 7:1–6 [Hore, 2008, pp. 178–189]. Інші дослідники вказують уже на юдейський галахічний контекст подружньої ревності в тексті Рим. 7:2–3 [Tomson, 1990, pp. 67–102] або на загальнолюдський досвід подружнього життя [Rehmann, 2000, pp. 92–93]. Ерншоу говорить про необхідність альтернативних способів розуміння подружнього прикладу та акцентує на його вартості як загального принципу про те, що смерть знімає юридичні зобов'язання, [Earnshaw, 1994, pp. 69–71]. Кемпбел переконаний в обережному підході до аналізу Рим. 7:1–6 та його буквальному сприйнятті [Campbell, 2023, pp. 205–206].

Зважаючи на вже здійснені дослідження та коментарі тексту перикопи, ставимо собі за мету здійснити риторично-літературний аналіз тексту Рим. 7:1–6 з урахуванням його літературно-ситуативного контексту та внутрішньої логіки розвитку аргументації. Аналіз семантичних та синтаксичних аспектів тексту сприятиме ефективному розумінню майстерності, з якою Павло використовує допоміжні ресурси як із біблійної традиції Старого Завіту, так і греко-римської культури. Та-

основі мотиву невіддільності життя християн від Особи Ісуса Христа. Проміжною є метафора принесення плоду, яка є видимою реалізацією життя християнина як нового творіння у Христі (Рим. 7:5). Пункт прибуття — метафора служіння (Рим. 7:6), що акумулює в собі всі інші метафори, аби накреслити програму підпорядкування Ісусові Христові та здобуття автентичної свободи через життя в оновленні Святого Духа.

Ключові слова: послання до римлян, метафоричне мовлення, подружня метафора, життя у Христі.

In the article has been made the analysis of the rhetorical and theological aspects of metaphorical speech in the Epistle to the Romans 7:1–6. The pericore of the Apostle Paul is a vivid example not only of his rhetorical skill in constructing speech and eloquence, but also of the theological richness of his argumentative strategy. The text of Rom. 7:1–6 is an organic part of the broader texture of the Epistle to the Romans and is a strategic link in revealing Paul's thought on the newness of Christian life through death with Christ in Baptism and the call to life in this newness and the gift of the Holy Spirit. The rhetorical and literary analysis of the text of Rom. 7:1–6 takes into account its literary and situational context and the logic of the development of the text. As a result, the analysis of the semantic and syntactic components of the text helps to understand more effectively

ким чином, буде врахована риторична та богословська цінність метафоричного мовлення Рим. 7:1–6 в міркуваннях щодо юридичних аспектів розриву подружжя через смерть, принесення плодів та служіння. Інтертекстуальні зв'язки метафоричної мови в Рим. 7:1–6 зі Старим Завітом відображає не лише красу думки апостола, але богословську насиченість уривка як програмного розуміння новизни життя християн у їх тісній залежності від Ісуса Христа та діяння Святого Духа. Роботу виконано в межах комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри богослов'я та науково-дослідного інституту капеланства ПЗВО Івано-Франківська академія Івана Золотоустого «Богословські аспекти духовного зцілення в контексті кризових ситуацій сучасного українського суспільства».

Виклад основного матеріалу

1. Літературно-ситуативний контекст Рим. 7:1–6

1.1. Дальній контекст (Рим. 5:1 – 8:39)

Послання до Римлян є підсумком богословської думки Павла та його Євангелії (див. Рим. 16:25), основним змістом якого є оправдання та спасіння в Ісусі Христі, участь людини в цьому дарі відкуплення через віру в Христа та хрещення, втілення Євангелії у досконале та праведне (пор. Рим. 12:1–2 і далі). З огляду на цей богословський горизонт твору, він ілюструє та розвиває центральну тезу Рим. 1:16–17 та виконує риторичну функцію програмного представлення мети всього твору (*propositio generalis*) [Aletti, 1991, p. 202]. Основна доказова частина послання

Paul's use of metaphorical speech and auxiliary resources from both the biblical tradition of the Old Testament and the Greco-Roman culture as a rational basis for constructing the discourse. Therefore, the rhetorical value of metaphorical speech in Rom. 7:1–6 regarding the legal aspects of marital dissolution through death, fruit-bearing metaphor and those of service is not self-sufficient, but finds its theological actualization in order to demonstrate the novelty of the Christian's life. The starting point of metaphorical speech is the marital analogy in Rom. 7:1–3 with its theological actualization in Rom. 7:4 based on the motif of the inseparability of the life of Christians from the Person of Jesus Christ. The intermediate metaphor is the metaphor of bearing fruit as the visible realization of the Christian's life as a new creation in Christ (Rom. 7:5). The point of arrival of metaphorical speech is the metaphor of service (Rom. 7:6), which accumulates all other metaphors within the theological horizon of submission to Jesus Christ and the acquisition of authentic freedom through life in the renewal of the Holy Spirit.

Key words: *epistle to the Romans, rhetoric, theology, exegetical analysis, metaphorical speech, marital metaphor, ministry, newness, life in Christ.*

до Римлян (*probatio*) міститься в тексті Рим. 1:18–11:36, оскільки, починаючи з Рим. 12:1 і далі, слідують морально-етичні заклики, так зване *peroratio*. Текст Рим. 1:18 – 11:36 розкритий у трьох основних частинах. Рим. 1:18–4:25 стосується тематики оправдання, віри в Христа як основи автентичних відносин із Богом та базується на рівному доступі всіх людей до спасіння. Тому аргументація Павла в Рим. 5:1–8:39 викладає сотеріологічну перспективу новизни життя оправданих вірою в Христа та їхній статус в теперішньому і майбутньому житті. Текст Рим. 9:1–11:36 розвиває вже тематику ролі Ізраїля, даних Богом обітниць та Ісуса Христа як остаточної мети закону Старого Завіту (пор. Рим. 10:4) [Duque, 2009, pp. 399–400].

Оскільки фрагмент Рим. 5:1 – 8:39 творить дальній літературний та ситуативний контекст перикопи Рим. 7:1–6, варто детальніше проаналізувати структуру її композиції, щоб простежити рух аргументації Павла. Алетті вважає, що меншою тезою (*subpropositio*) текстуального блоку Рим. 5:1–8:39 є Рим. 5:20–21 щодо приходу з Христом епохи спасіння та надміру благодаті, а сама структура фрагмента Рим. 5:1 – 8:39 побудована ось так: Рим. 5:1–11 — пролог, який фокусує увагу на тематиці миру й благодаті спасительного діла Христа та здатність жити новим життям, що підтверджує епілог-гімн Рим. 8:31–39 (*peroratio*) [Aletti, 1997, p. 41–43]. Рим. 5:12–21 у формі порівняння (*synkrisis*) Адама і Христа демонструє надмір благодаті та її вивищення над гріхом і ділами закону, а доказова частина (*probatio*) Рим. 6:1 – 8:30 [Porter, Olbricht, 1997, p. 297] містить порівняння (*synkrisis*) у формі антагонізму між людством під владою гріха і діл закону та людством під владою благодаті Ісуса Христа [Aletti, 1997, pp. 305–308]. Рим. 6:1–8:30 складається з трьох частин: Рим. 6:1–7:6 демонструє єдність віруючого з Христом, смерть для гріха в Хрещенні, новизну життя в Христі та життя в праведності; Рим. 7:7–25 стосується тематики драматичного положення віруючого між святістю закону та слабкістю людини; Рим. 8:1–30 викладає тему усиновлення та спадкоємства через прийняття Святого Духа і усиновлення (пор. Рим. 8:15) унаслідок спасительного діла Христа [Duque, 2009, p. 401]. Щодо функціонального місця та ролі Рим. 7:1–6 на рівні структурного розвитку тексту, то ця перикопка як *transitus* підсумовує Рим. 6:1–7:6 [Pitta, Filannino, 2023, p. 424] та водночас функціонує як пролепис до Рим. 7:7–25 щодо функції закону [King, 2017, pp. 258–278; Eastman S., 2022, p. 235]. У свою чергу, програмовий вираз ἐν καινότητι πνεύματος («в оновленні духа») в Рим. 7:6 накрес-

лює пневматологічний вимір християнського буття, який буде розкритий у Рим. 8:1–30 [Gieniusz, 1993, р. 396], а восьмиразове повторення терміна νόμος («закон», див. Рим. 7:1 (двічі), 2 (двічі), 3, 4, 5, 6) указує на перехід від старої економії спасіння до нової (пор. Рим. 8:2) [Azar, 2017, р. 247].

1.2. Близький контекст (Рим. 6:1–7:6)

Як бачимо, близьким літературним та ситуативним контекстом для Рим. 7:1–6 є фрагмент Рим. 6:1 – 7:6, у межах якої рухається богословська думка апостола Павла щодо новизни життя охрещених. Ця текстуальна послідовність побудована у формі концентричного хіазму із тематичними відповідностями та логічною зв'язаністю між частинами [Elliott, 1990, р. 241]:

А. Рим. 6:1–14;

В. Рим. 6:15–23;

А'. Рим. 7:1–6

Потрійне розгортання аргументації підтверджене риторичними запитаннями у стилі діатриби на початку кожного фрагмента: Рим. 6:1–2а («Що ж скажемо? Чи зостанемось у грісі... ?»); Рим. 6:15 («Що ж? Чи будемо грішити... ?»). Текст Рим. 6:1 та Рим. 6:15 є меншими тезами, так звані *subpropositiones*, а третє запитання в Рим. 7:1 («Хіба не знаєте... ?») вводить текст Рим. 7:1–6, який творить богословський підсумок всієї секції Рим. 6:1 – 7:6. Усі три запитання зосереджують увагу адресатів на зв'язку між законом, гріхом і смертю та між Ісусом Христом, оновленням Святого Духа, благодаттю та новим життям через віру і Хрещення, виправляючи водночас фальшиві закиди та нерозуміння щодо нового статусу християн, поняття свободи і відповідального життя, гідному Євангелії (пор. також Рим. 3:8) [Pitta, 2015, р. 583]. Фрагмент проникнутий тематикою смерті та життя з богословської перспективи Хрещення (Рим. 6:1–14), служіння-підпорядкування (Рим. 6:15–23) та подружньої метафори (Рим. 7:1–6) [Hubbard, 2002, р. 104]. Логічний розвиток когерентності аргументації проходить від смерті з Христом до звільнення від гніту гріха та нового життя і служіння Богові та праведності, що буде показано за допомогою текстуальних асоціацій та смислових і термінологічних відповідностей у межах текстуальної партитури Рим. 6:1–7:6 [Moore, 1996, р. 410; Tobin, 2004, р. 93].

1.3. Текстуальні зв'язки між Рим. 7:1–6 та Рим. 6:1–14, 15–23

Щодо інтратекстуальних зв'язків, то частина А (Рим. 6:1–14) та А' (Рим. 7:1–6) ілюструють перехід до нового життя у Хрис-

ті за допомогою допоміжних метафор смерті-життя та подружжя, а центральна частина В (Рим. 6:15–23) — показує його незворотній шлях за допомогою метафори служіння / слуг та плодів що чітко простежується на рівні ключової термінології та їх взаємної відповідності. Відзначимо, що текст Рим. 7:1–6 акумулює в собі комплекс таких метафор, які є частиною біблійної спадщини та греко-римської культури, і демонструє їх прагматичну, смислову та богословську зв'язаність [Yarbrough, 2016, р. 99–100]. Персоніфіковані метафори ілюструють етичні наслідки переходу християнина в нове життя благодаті через віру і хрещення поряд із неможливістю нейтрального становища стосовно нового статусу життя у Христі *ὕπὸ χάρις* («під ласкою» в Рим. 6:14,15) [Elliott, 1990, р. 242].

Нове життя християн «в оновленні духа» (*ἐν καινότητι πνεύματος* в Рим. 7:6) [Stettler, 2014, р. 491] є наслідком участі у смерті та воскресінні Ісуса Христа [Kowalski, 2023, р. 225] через таїнство хрещення. Ісус воскрес, щоб християни жили «новим життям» (*ἐν καινότητι ζωῆς* в Рим. 6:4), а «старий наш чоловік» (*παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος* в Рим. 6:6) помер у Христі для гріха [Azar, 2017, р. 250], що видно через чітку його текстуальну паралель зі старим законом чи дослівно «буквою» (*παλαιότητι γράμματος* в Рим. 7:6). Новий статус охрещених ніяк не може відповідати «старому законом» (*παλαιότητι γράμματος* в Рим. 7:6), бо християни в хрещенні померли для гріха (пор. Рим. 6:11) та закону (пор. Рим. 7:4), що, проте, зовсім не означає свободу від закону у сенсі вседозволеності та морального свавілля (пор. Рим. 13:9–10) [Dodson, 2008, pp. 146–147].

Вдаючись до метафори подружжя, Павло говорить, що християни після смерті для гріха через хрещення (пор. Рим. 6:4) належать «іншому, воскреслому з мертвих» (*ἐτέρῳ τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι* в Рим. 7:4) [Mortensen, 2018, р. 224], тобто Ісусові Христу (див. Рим. 6:9), а сама метафора подружжя в Рим. 7:2–3 присутня в Рим. 6:1–14, оскільки смерть і воскресіння Христа приносять нове життя, метафорично виражене в Рим. 7:1–6 зміною юридичного стану [Stasiak, 2021, р. 147]. Старе подружжя стосується старого / минулого життя, виражене статусом заміжньої жінки, яка «зв'язана» (Рим. 7:2 в *δέδεται*) з чоловіком подружніми узами, а після смерті ці узи зруйновані. Як наслідок, смерть чоловіка робить жінку вільною (*ἐλευθέρᾳ* в Рим. 7:3), що ілюструє звільнення від гріха (*ἐλευθερωθέντες* в Рим. 6:18; *ἐλευθερωθέντες* Рим. 6:22).

2. Риторично-літературний аналіз Рим. 7:1–6

2.1. Грецький та український тексти Рим. 7:1–6

7:1	Ἦ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί,	γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ,	ὅτι	ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ’ ὅσον χρόνον ζῇ;
7:2		ἡ γὰρ ὑπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεταί νόμῳ·	ἐὰν δὲ	ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός.
7:3	ἄρα οὖν	ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς χρηματίσει	ἐὰν	γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ·
			ἐὰν δὲ	ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλὶδα γενομένην ἀνδρὶ ἐτέρῳ.
7:4	ὥστε, ἀδελφοί μου,	καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ,	εἰς τὸ ἵνα	γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, καρποφορήσωμεν τῷ θεῷ.
7:5	ὅτε γὰρ	ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἀμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν	εἰς τὸ	καρποφορήσαι τῷ θανάτῳ·
7:6	νυνὶ δὲ	κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα,	ὥστε	δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

7:1	Хіба не знаєте, брати, —	я тим говорю, які знають закон, —	що	закон панує над людиною, поки вона живе?
7:2		Отак і <i>заміжня</i> жінка, поки живе <i>чоловік</i> , зв'язана (з ним) законом;	а коли	помре <i>чоловік</i> , вона звільняється від закону <i>чоловіка</i> .
7:3	Тим то,	поки живе <i>чоловік</i> , вона буде вважатися перелюбницею,	якщо	стане (жінкою) <i>іншому чоловікові</i> ;
			коли ж	<i>чоловік</i> помре, вона вільна від закону і не буде перелюбницею, якщо стане (жінкою) <i>іншому чоловікові</i> .
7:4	Так само й ви, мої брати,	умерли для закону тілом Христовим,	щоб	належати <i>іншому</i> , воскреслому з мертвих,
			щоб	приносити плід Богові.
7:5	Бо,	коли ми були в тілі, гріховні пристрасті, (розбуджені) законом, діяли в членах наших,	щоб	приносити плід смерті.
7:6	Тепер же	ми звільнені від закону, умерши для того, що нас тримало, немов в'язнів,	щоб	служити в оновленні духа, а не згідно з старим законом.

2.2. Семантична та структурно-композиційна зв'язаність Рим. 7:1–6

Семантична зв'язаність тексту Рим. 7:1–6 та менших фрагментів уривка забезпечені текстуальною інклюзією між двома однаковими дієсловами та виразам в Рим. 7:2 та Рим. 7:6. Перший — пасивний перфект третьої особи однини *κατήρηται* («вона звільняється») із додатком *ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός* («від закону чоловіка») в Рим. 7:2, що стосується юридичних процедур звільнення жінки від подружніх законів через смерть чоловіка. Другий — аорист першої особи множини пасивного стану *κατηρήθημεν* («ми звільнені») *ἀπὸ τοῦ νόμου* в Рим. 7:6 і вказує на спасіння, автором якого є Ісус Христос. Обидва вирази підсилені суміжним семантичним полем смерті та звільнення через смерть. Жінка «звільняється» (*κατήρηται* в Рим. 7:2) від подружніх уз та не належить вже чоловікові після його смерті, що в метафоричний спосіб посиляється на результат діла спасіння — «ми звільнені» (*κατηρήθημεν* в Рим. 7:6) від закону і його діл, що ілюструє зміну епохи гріха на епоху благодаті, яка є результатом хресної смерті Ісуса та Його Воскресіння [Earnshaw, 1994, p. 71]. Також існує тематична інклюзія між дієсловами *κυριεύει* («панує») в Рим. 7:1 щодо персоніфікації закону та його функції панування над людиною в типовому значенні ієрархічних відносин влади з неявним розумінням служіння закону (пор. Рим. 7:6 «згідно з старим законом», *παλαιότητι γράμματος*) [Dodson, 2008, p. 141] та дієслова *δουλεύειν* («служити») в Рим. 7:6 щодо новизни життя у Христі. Обидва дієслова стосуються метафори служіння, яка в моральному сенсі відображає перехід від рабського служіння закону до добровільного служіння «в обновленні Духа» (Рим. 7:6) [Corrins, 2009, pp. 125–128]. Окрім того, тематичний зв'язок *δέδεταί νόμῳ* («зв'язана ... законом» в Рим. 7:2) та *κατειχόμεθα* («тримало, немов в'язнів» в Рим. 7:6) в метафоричний спосіб також накреслює перехід від закону, який зв'язував людство та тримав в рабстві його діл, до нової економії спасіння.

Виходячи із аналізу внутрішньої логіки розвитку аргументації та синтаксичних особливостей тексту, його структура та смислова цілісність складається з двох менших підрозділів: Рим. 7:1–3 та Рим. 7:4–6. Даний композиційний поділ підтверджений зверненням до аудиторії (*captatio benevolentiae*) *ἀδελφοί* («брати») в Рим. 4:1 та *ἀδελφοί μου* («мої брати») в Рим. 4:4 [Hellholm, 1997, p. 390], а сполучник *ὥστε* («Так само») знаменує перехід від демонстрації подружньої аналогії в Рим. 7:1–3 до її ме-

тафоричного й богословського застосування в Рим. 7:4–6. Крім того, на рівні синтаксису текст Рим. 7:1–3 містить як дійсні, так і умовні дієслова третьої особи однини з аспектом загального досвіду, що притаманне для логічно-юридичного орнаменту тексту поряд із вживанням гіпотетичної частки ἐάν [Wallace, 1996, р. 580–581]. Текст Рим. 7:4–6 натомість звернений вже до другої особи множини («ви, мої брати» в Рим. 7:4) та першої особи множини в Рим. 7:5–6, що віддзеркалює особисту участь Павла в дарі відкуплення, що має свої риторичні наслідки на рівні етосу та пафосу. Щодо дієслівних форм, то варто підкреслити перехід від аориста пасивного стану ἐθανάτωθητε («ви... умерли» в Рим. 7:4), як підтвердження участі християн у Хрещенні та смерті для гріха, до дієслова майбутнього часу καρποφορήσωμεν («щоб приносити плід» в Рим. 7:4; дослівно «щоб ми приносили плід»), яке є парадигмою життя християн, що увінчане теперішнім часом інфінітива δουλεύειν («служити» в Рим. 7:6), дієслівний аспект якого вказує на тривалість дії та є ідеальною програмою нового життя у Христі під проводом Святого Духа [Bertone, 2005, р. 148].

2.3. Аналіз риторичних та богословських аспектів Рим. 7:1-6

Риторичне питання в Рим. 7:1 в стилі діатриби [Stowers, 1981, р. 22] висуває загальний юридичний принцип, що закон панує над людьми, поки вони живі. Цей принцип підтверджений дієсловом κυριεύει («панує»; пор. Рим. 14:9) та є суміжним до максими рабинів, згідно з якою смерть людини звільняє її від виконання заповідей (b. Shabbat 30a, Shabbat 151b bar) [Moo, 1996, р. 412]. Сполучник γὰρ («отак і») в Рим. 7:2 [Porter, Yoon, 2023, р. 143] розвиває це твердження та конкретизує його на прикладі юридичних законів подружжя (*lex matrimonialis*) [Hope, 2008, р. 53; Spitaler, 2006, р. 723]. У своїй основі текст Рим. 7:2–3 побудований на зразок дедуктивних міркувань, які акцентують увагу на наслідках зміни юридичного статусу жінки після смерті чоловіка [Pitta, Filannino, 2023, р. 179]. Рим. 7:2 змальовує певні умови та логічні зв'язки між передумовами та результатами умовиводу [Wallace, 1996, р. 699], а граматична деталь із поєднання двох сполучників ὅρα οὖν («тим то») в Рим. 7:3 надає аналогічному міркуванню подальшої дедуктивної характеристики, підтверджуючи правдивість попередньо сказаного [Wallace, 1996, р. 571; Gieniusz, 1993, р. 393]. Текст апелює як до загальновідомого принципу в греко-римській культурі [Hellholm, 1997,

пр. 402–406], так і до норм старозавітного закону про подружжя (пор. Вт. 24:1–4; 1 Кор. 7:39) [Stasiak, 2021, р. 147] чи равиністичних вчень (mGittin 9:3) про випадки подружньої розпусти та смерть чоловіка, яка звільняє від подружніх уз [Tomson, 1990, пр. 120–121]. Апостол Павло базує свою аргументацію на ілюстрації подружніх законів як уособлення минулого підпорядкування закону [Earnshaw, 1994, р. 68], що метафорично показаний в образі померлого чоловіка [Elliott, 1990, р. 242]. Юридичне значення смерті чоловіка веде до подальших аргументів в Рим. 7:4–6 та богословської актуалізації метафоричного мовлення в контексті наслідків спасительної смерті та воскресіння Ісуса Христа, використовуючи додаткову метафору служіння та принесення плодів. Використання в Рим. 7:4 прислівника ὥστε («Так само»), поєднане із додатковим *captatio benevolentiae* ἀδελφοί μου («мої брати»), вводить в дію богословське застосування подружньої метафори до ситуації християн, що показано зверненням до другої особи множин καὶ ὑμεῖς («й ви») [Stasiak, 2021, р. 147]. Павло використовує подружнє законодавство з Рим. 7:2–3 для метафоричного опису відносин між Христом та Його церквою (пор. 2 Кор. 11:2), викладаючи в Рим. 7:4 загальний богословський принцип визвольних наслідків смерті Ісуса Христа та нової приналежності християн до Його Особи. Новий спосіб життя виражений за допомогою метафоричної мови подружжя: «щоб належати іншому, воскреслому з мертвих» (пор. 2 Кор. 5:15) [Earnshaw, 1994, р. 81] та приносити Богові плоди праведності, що є центральним богословським мотивом уривка [Penna, 2006, р. 71]. Як наслідок, текст Рим. 7:5–6 проливає світло на різницю між минулим і теперішнім становищем християн за допомогою контрасту [Moо, 1996, р. 418]. Часова частка ὅτε («коли») у поєднанні зі сполучником γὰρ в Рим. 7:5 відображають стан людства до оправдання та віри в Христа, що підтверджено термінологією плоті, пристрастей, гріха та принесення плоду смерті. Перехід за допомогою протиставленої фрази «тепер же» (νυνὶ δέ) в Рим. 7:6 знаменує поворотний момент порівняння двох режимів спасіння, а антиномічний паралелізм тексту Рим. 7:6 позначений асонансним звучанням його ключових термінів (κατηργήθημεν ... κατειχόμεθα, καὶνότητι ... παλαιότητι), яке за допомогою риторичної фігури гомоіотелевтон творить стилістично вражаюче та ефективно завершення уривка [Hellholm, 1997, р. 389]. Заключне формулювання ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καὶνότητι πνεύματος («щоб служити в обновленні духа») є богословським підсумком пери-

копи та завершує її допоміжною метафорою служіння в новизні християнського життя (пор. 2 Кор. 5:17; Гал. 6:15) [Coppins, 2009, pp. 128–129]. Сотеріологічна думка Павла доповнена інтертекстуальними асоціаціями та натяками на концепцію Нового Завіту (пор. 2 Кор. 3:6), звіщену пророками Старого Завіту (Єз. 36:26), та типологію на Вих. 19:5 щодо християн як особливої Божої власності поряд із провідною богословською тематикою книги Виходу — перехід від рабства до служіння [Beale, 2011, pp. 252–253]. Цими парадоксальним формулюванням Павло демонструє трансформацію природи служіння та підкорення: від послуху старому закону / букві та виконання його рабських діл [Elliott, 1990, p. 254] до справжньої свободи нового життя через виконання закону Ісуса Христа (пор. Гал. 6:2) під проводом Святого Духа [Penna, 2006, p. 76–77].

Висновки. У статті здійснено аналіз Рим. 7:1–6 із урахуванням риторичної та богословської цінності метафоричного мовлення в даному уривку. Літературно-ситуативний контекст показав місце Рим. 7:1–6 в межах його дальшого та ближчого контекстів, які сприяють ефективнішому розумінню послання та логіки розвитку його аргументації щодо новизни життя у Христі. Структурно-композиційний аналіз Рим. 7:1–6 показав зв'язаність його семантичних та синтаксичних аспектів. Комплекс метафоричного мовлення стосовно подружніх законів, плоду та служіння, що інтертекстуально пов'язує Рим. 7:1–6 зі Старим Завітом, ілюструє нову якість життя християнина. Вихідним пунктом метафоричного мовлення є юридичний приклад із подружжя в Рим. 7:2–3, який отримує свою богословську актуалізацію в Рим. 7:4 на основі мотиву невіддільності життя християн від Особи Ісуса Христа. Проміжною метафорою є метафора принесення плоду, що є видимою реалізацією життя християнина як нового творіння у Христі. «Пункт прибуття» метафоричного мовлення — метафора служіння, що акумулює в собі всі інші метафори в межах богословського горизонту приналежності до Ісуса Христа та здобуття автентичної свободи через життя у обновленні Святого Духа.

1. Святе Письмо Старого і Нового Завіту: в 2-х ч. / пер. о. І. Хоменко; повний пер., здійснений за оригін. євр. арам. та грец. текстами. Київ: Місіонер, 2008. Ч. 1: Старий Завіт. 1126 с.; Ч. 2: Новий Завіт. 350 с.
2. Aland B., Aland K., Karavidopoulos J., Martini C. M., Metzger B. M. *Novum Testamentum Graece* / 28-е вид. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2012.
3. Aletti J.-N. *Comment Dieu est-il juste ? Clefs pour interpréter l'Épître aux Romains*. SEUIL, 1991. 228 p.

4. Aletti J.-N. Lettera ai Romani e la guistizia di Dio. Borla: Roma, 1997. 305 c.
5. Aletti J.-N. The Rhetoric of Romans 5-8. *The Rhetorical Analysis of Scripture: Essays from the 1995 London Conference (Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 146)* / упор. S. E. Porter, T. H. Olbricht. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997. P. 294–308.
6. Azar M. The Law and New Life in Rom 7:1–6: Eastern-Western Dialogue and Romans. *Participation, Justification, and Conversion Eastern Orthodox Interpretation of Paul and the Debate between "Old and New Perspectives on Paul"* / упор. A. Despotis. Tübingen: Mohr Siebeck, 2017. P. 245–276.
7. Beale G. K. A New Testament Biblical Theology: The Unfolding of the Old Testament in the New. Baker Academic, 2011. 1072 p.
8. Bertone J. A. 'The Law of the Spirit': Experience of the Spirit and Displacement of the Law in Romans 8:1-16 (Studies in Biblical Literature). Peter Lang, 2005. 351 p.
9. Burton K. A. Rhetoric, Law, and the Mystery of Salvation in Romans 7:1–6 (Studies in the Bible & Early Christianity). Lewiston: Edwin Mellen, 2001. 162 p.
10. Campbell W. S. Romans: A Social Identity Commentary (T&T Clark Social Identity Commentaries on the New Testament). T&T Clark, 2023. 480 p.
11. Coppins W. The Interpretation of Freedom in the Letters of Paul With Special Reference to the 'German' Tradition (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 2, 261). Tübingen: Mohr Siebeck, 2009. 232 p.
12. Dodson J. R. The 'Powers' of Personification: Rhetorical Purpose in the 'Book of Wisdom' and the Letter to the Romans (Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft, 161). De Gruyter, 2008. 276 p.
13. Duque S. N. Análisis retórico literario Rm 8, 31-39. En el tribunal divino somos más que vencedores. (Parte I). *Cuestiones Teológicas*. 2009. № 36 (86). P. 385–405. <https://revistas.upb.edu.co/index.php/cuestiones/article/view/5662>
14. Earnshaw J. D. Reconsidering Paul's Marriage Analogy in Romans 7.1–4. *New Testament Studies*. 1994. № 40 (1). P. 68–88. <https://doi.org/10.1017/S0028688500020440>
15. Eastman S. Christian Experience and Paul's Logic of Solidarity: the Spiral Structure of Romans 5–8. *The Biblical Annals*. 2022. № 12 (2). P. 233–253. <https://doi.org/10.31743/biban.13513>
16. Elliott N. The Rhetoric of Romans. Argumentative Constraint and Strategy and Paul's Dialogue with Judaism (Journal for the Study of the New Testament. Supplement series 45). JSOT Press, 1990. 336 p.
17. Gieniusz A. Rom 7, 1-6: Lack of Imagination? Function of the Passage in the Argumentation of Rom 6,1-7,6. *Biblica*. 1993. № 74 (3). P. 389–400. DOI:10.2143/BIB.74.3.3214991
18. Hellholm D. Die argumentative Funktion von Römer 7.1–6. *New Testament Studies*. 1997. № 43 (3). P. 392–407. <https://doi.org/10.1017/S0028688500016969>
19. Hope J. J. L. Exegetical perspectives of Pauline contextualisation of theological concepts with selected judicial imagery in Romans and its contextual application (PhD Dissertation). Johannesburg: University of Johannesburg, 2008. 231 p. https://ujcontent.uj.ac.za/view/pdfCoverPage?instCode=27UOJ_INST&filePid=136188820007691&download=true
20. Hubbard M. V. New Creation in Paul's Letters and Thought (Society for New Testament Studies Monograph Series 119). Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 308 p.

21. King J. Rhetorical Chain-Link Construction and the Relationship between Romans 7.1-6 and 7.7–8.39: Additional Evidence for Assessing the Argument of Romans 7–8 and the Identity of the Infamous 'I'. *Journal for the Study of the New Testament*. 2017. 39 (3). P. 258–278. <https://doi.org/10.1177/0142064X17689987>
22. Kowalski M. The Spirit in Romans 8: Paul, the Stoics and Jewish Authors in Dialogue (Lublin Theological Studies, 3). Vandenhoeck & Ruprecht GmbH & Co, 2023. 469 p.
23. Moo D. J. The Epistle to the Romans (New International Commentary on the New Testament). Eerdmans, 1996. 1038 p.
24. Mortensen J. P. B. Paul Among the Gentiles A 'Radical' Reading of Romans (Neutestamentliche Entwürfe zur Theologie 28). Narr Dr. Gunter, 2018. 615 p.
25. Penna R. Lettera ai Romani. Versione e commento. Rm 6–11 (Scritti delle origini cristiane) / Vol. 2. EDB, 2006. 408 p.
26. Pitta A. Form and content of the *propositio* in pauline letters: The case of Rom 5.1-8.39. *Revue Biblique*. 2015 № 4. C. 575–591. DOI: 10.2143/RBI.122.4.3149594
27. Pitta A., Filannino F. L'officina del Nuovo Testamento. Retorica e stilistica. Roma: Gregorian & Biblical Press, 2023. 480 p.
28. Porter S. E., Olbricht T. H. The Rhetorical Analysis of Scripture: Essays From the 1995 London Conference (Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 146). Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997. 504 p.
29. Porter S. E., Yoon D. I. Romans: A Handbook on the Greek Text (Baylor Handbook on the Greek New Testament). Baylor University Press, 2023. 416 p.
30. Rehmann L. S. The Doorway into Freedom: the Case of the 'Suspected Wife' in Romans 7.1-6. *Journal for the Study of the New Testament*. 2000. № 79. P. 92–93. <https://doi.org/10.1177/0142064X0102307908>
31. Spitaler P. Analogical Reasoning in Romans 7:2-4: A Woman and the Believers in Rome. *Journal of Biblical Literature*. 2006. № 125 (4). P. 715–747. <https://doi.org/10.2307/27638402>
32. Stasiak S. Exaltation in the Epistles of St Paul Against the Background of Greek Classical Literature (Eastern and Central European Voices 2). Vandenhoeck & Ruprecht, 2021. 389 p.
33. Stettler H. Heiligung Bei Paulus: Ein Beitrag Aus Biblisch-Theologischer Sicht (Wissenschaftliche Untersuchungen Zum Neuen Testament 2, 368). Tübingen: Mohr Siebeck, 2014. 782 p.
34. Stowers S. K. The Diatribe and Paul's Letter to the Romans (Society of Biblical Literature Dissertation Series 57). Scholars Pres, 1981. 261 p.
35. Tobin T. H. Paul's Rhetoric in its Contexts: The Argument of Romans. Peabody: Hendrickson, 2004. 469 p.
36. Tomson P. J. Paul and the Jewish law: Halakha in the letters of the Apostle to the Gentiles (Jewish Traditions in Early Christian Literature 1). Brill, 1990. 327 pc.
37. Wallace D. B. Greek Grammar Beyond the Basics. Grand Rapids: Zondervan, 1996. 827 p.
38. Yarbrough O. L. Paul, Marriage, and Divorce. *Paul In The Greco-Roman World: A Handbook. Volume II* / упр. J. P. Sampley. Bloomsbury T&T Clark, 2016. P. 89-115.

1. Sviate Pysmo Staroho i Novoho Zavitu: v 2-kh ch. (2008) / per. o. I. Khomenko; povnyi per., zdiisnenyi za oryhin. yevr., aram. ta hrets. tekstamy. Kyiv: Misioner [In Ukrainian].
2. Aland B., Aland K., Karavidopoulos J., Martini C. M., Metzger B. M. (2012). *Novum Testamentum Graece*. 28th rev. ed. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft [In Greek].
3. Aletti J.-N. (1991). *Comment Dieu est-il juste? Clefs pour interpréter l'Épître aux Romains*. SEUIL [In French].
4. Aletti J.-N. (1997). *Lettera ai Romani e la guistizia di Dio*. Borla: Roma [In Italian].
5. Aletti J.-N. (1997). *The Rhetoric of Romans 5-8. The Rhetorical Analysis of Scripture: Essays from the 1995 London Conference (Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 146)* / ed. S. E. Porter, T. H. Olbricht. Sheffield: Sheffield Academic Press [In English].
6. Azar M. (2017). *The Law and New Life in Rom 7:1-6: Eastern-Western Dialogue and Romans. Participation, Justification, and Conversion Eastern Orthodox Interpretation of Paul and the Debate between "Old and New Perspectives on Paul"* / ed. A. Despotis. Tübingen: Mohr Siebeck [In English].
7. Beale G. K. (2011). *A New Testament Biblical Theology: The Unfolding of the Old Testament in the New*. Baker Academic [In English].
8. Bertone J. A. (2005). 'The Law of the Spirit': Experience of the Spirit and Displacement of the Law in Romans 8:1-16 (Studies in Biblical Literature). Peter Lang [In English].
9. Burton K. A. (2001). *Rhetoric, Law, and the Mystery of Salvation in Romans 7:1-6 (Studies in the Bible & Early Christianity)*. Lewiston: Edwin Mellen [In English].
10. Campbell W. S. (2023). *Romans: A Social Identity Commentary (T&T Clark Social Identity Commentaries on the New Testament)*. T&T Clark [In English].
11. Coppins W. (2009). *The Interpretation of Freedom in the Letters of Paul With Special Reference to the 'German' Tradition (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 2, 261)*. Tübingen: Mohr Siebeck [In English].
12. Dodson J. R. (2008). *The 'Powers' of Personification: Rhetorical Purpose in the 'Book of Wisdom' and the Letter to the Romans (Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft, 161)*. De Gruyter [In English].
13. Duque S. N. (2009). *Análisis retórico literario Rm 8,31-39. En el tribunal divino somos más que vencedores. (Parte I). Cuestiones Teológicas, 36 (86), 385-405* [In Spanish]. <https://revistas.upb.edu.co/index.php/cuestiones/article/view/5662>
14. Earnshaw J. D. (1994). *Reconsidering Paul's Marriage Analogy in Romans 7.1-4. New Testament Studies, 40 (1), 68-88* [In English]. <https://doi.org/10.1017/S0028688500020440>
15. Eastman S. (2022). *Christian Experience and Paul's Logic of Solidarity: the Spiral Structure of Romans 5-8. The Biblical Annals, 12 (2), 233-253* [In English]. <https://doi.org/10.31743/biban.13513>
16. Elliott N. (1990). *The Rhetoric of Romans. Argumentative Constraint and Strategy and Paul's Dialogue with Judaism (Journal for the Study of the New Testament. Supplement series 45)*. JSOT Press [In English].
17. Gieniusz A. (1993). *Rom 7,1-6: Lack of Imagination? Function of the Passage in the Argumentation of Rom 6,1-7,6. Biblica, 74 (3), 389-400* [In English]. DOI:10.2143/BIB.74.3.3214991

18. Hellholm D. (1997). Die argumentative Funktion von Römer 7.1–6. *New Testament Studies*, 43 (3), 392–407 [In German]. <https://doi.org/10.1017/S0028688500016969>
19. Hope J. J. L. (2008). Exegetical perspectives of Pauline contextualisation of theological concepts with selected judicial imagery in Romans and its contextual application (PhD Dissertation). Johannesburg: University of Johannesburg [In English]. https://ujcontent.uj.ac.za/view/pdfCoverPage?instCode=27UOJ_INST&filePid=136188820007691&download=true
20. Hubbard M. V. (2002). *New Creation in Paul's Letters and Thought* (Society for New Testament Studies Monograph Series 119). Cambridge: Cambridge University Press [In English].
21. King J. (2017). Rhetorical Chain-Link Construction and the Relationship between Romans 7.1-6 and 7.7–8.39: Additional Evidence for Assessing the Argument of Romans 7–8 and the Identity of the Infamous 'I'. *Journal for the Study of the New Testament*, 39 (3), 258–278 [In English]. <https://doi.org/10.1177/0142064X17689987>
22. Kowalski M. (2023). The Spirit in Romans 8: Paul, the Stoics and Jewish Authors in Dialogue (Lublin Theological Studies, 3). Vandenhoeck & Ruprecht GmbH & Co [In English].
23. Moo D. J. (1996). The Epistle to the Romans (New International Commentary on the New Testament). Eerdmans [In English].
24. Mortensen J. P. B. (2018). Paul Among the Gentiles A 'Radical' Reading of Romans (Neutestamentliche Entwürfe zur Theologie 28). Narr Dr. Gunter [In English].
25. Penna R. (2006). Lettera ai Romani. Versione e commento. Rm 6-11 (Scritti delle origini cristiane). Vol. 2. EDB [In Italian].
26. Pitta A. (2015). Form and content of the *propositio* in pauline letters: The case of Rom 5.1-8.39. *Revue Biblique*, 4, 575–591 [In English]. DOI: 10.2143/RBI.122.4.3149594
27. Pitta A., Filannino F. (2023). *L'officina del Nuovo Testamento. Retorica e stilistica*. Roma: Gregorian & Biblical Press [In Italian].
28. Porter S. E., Olbricht T. H. (1997). The Rhetorical Analysis of Scripture: Essays From the 1995 London Conference (Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 146). Sheffield: Sheffield Academic Press [In English].
29. Porter S. E., Yoon D. I. (2023). *Romans: A Handbook on the Greek Text* (Baylor Handbook on the Greek New Testament). Baylor University Press [In English].
30. Rehmann L. S. (2000). The Doorway into Freedom: the Case of the 'Suspected Wife' in Romans 7.1-6. *Journal for the Study of the New Testament*, 79, 92–93 [In English]. <https://doi.org/10.1177/0142064X0102307908>
31. Spitaler P. (2006). Analogical Reasoning in Romans 7:2-4: A Woman and the Believers in Rome. *Journal of Biblical Literature*, 125 (4), 715–747 [In English]. <https://doi.org/10.2307/27638402>
32. Stasiak S. (2021). Exaltation in the Epistles of St Paul Against the Background of Greek Classical Literature (Eastern and Central European Voices 2). Vandenhoeck & Ruprecht [In English].
33. Stettler H. (2014). Heiligung Bei Paulus: Ein Beitrag Aus Biblisch-Theologischer Sicht (Wissenschaftliche Untersuchungen Zum Neuen Testament 2, 368). Tübingen: Mohr Siebeck [In English].

34. Stowers S. K. (1981). *The Diatribe and Paul's Letter to the Romans* (Society of Biblical Literature Dissertation Series 57). Scholars Pres [In English].
35. Tobin T. H. (2004). *Paul's Rhetoric in its Contexts: The Argument of Romans*. Peabody: Hendrickson [In English].
36. Tomson P. J. (1990). *Paul and the Jewish law: Halakha in the letters of the Apostle to the Gentiles* (Jewish Traditions in Early Christian Literature 1). Brill [In English].
37. Wallace D. B. (1996). *Greek Grammar Beyond the Basics*. Grand Rapids: Zondervan [In English].
38. Yarbrough O. L. (2016). *Paul, Marriage, and Divorce*. Paul In The Greco-Roman World: A Handbook. Volume II. ed. J. P. Sampley. Bloomsbury T&T Clark [In English].